

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ  
Επιτροπή Παιδείας

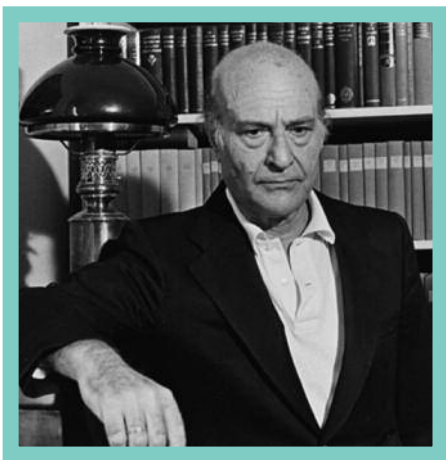


# Ι' Πανελλήνιο Συνέδριο

## «Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ»

Αφιερωμένο στα εκατό χρόνια  
από τη γέννηση του Οδυσσέα Ελύτη

*Μονάχη έγνοια η γλώσσα μου,  
με τα πρώτα πρώτα Δόξα σοι.*



*Και, μεταξύ μας, θα ήθελα να φωνάξω  
«αλίμονο στην Ελλάδα από τα Πανεπιστήμια της Εσπερίας,  
που τα τρωκτικά τους ροκανίζουν κιόλας τα βάθρα της»,  
αν δε φοβόμουν ότι θα με κλείνανε μέσα.*

*Οδυσσέας Ελύτης*

**ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ – ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ**

**30 ΜΑΡΤΙΟΥ – 1 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2012**

Αίθουσα Τελετών Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης  
Έναρξη εργασιών: 9.30' π.μ.



## Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Επιτροπή Παιδείας

### Φιλοσοφική Σχολή

Τομέας Μεσαιωνικών & Νέων Ελληνικών Σπουδών

Σύλλογος Αποφοίτων Φιλοσοφικής Σχολής

«Ο Φιλόλογος»

Σύλλογος Αποφοίτων Παιδαγωγικού Τμήματος

«Ο Μίλτος Κουντουράς»

### Επιστημονική Επιτροπή

Ιωάννα Αγοραστού-Οικονόμου

Παναγιώτης Δόικος

Αλέξης Ζήρας

Καίτη Καρπούζα

Γιώργος Κεχαγιόγλου

Ιωάννα Μπίμπου

Γεώργιος Παπαναστασίου

Σωτηρία Σταυρακοπούλου

Λίζυ Τσιριμώκου

Χρίστος Τσολάκης

### Οργανωτική Επιτροπή - Γραμματεία

Αντώνης Ζαφάρας

Γιώργος Ιγνατιάδης

Γλυκερία Κανδήρου

Πέτρος Μπέσπαρης

Διονύσης Τάνης

Γιάννης Τζανής

Κατερίνα Τολίκα

Χρίστος Τσολάκης

Ευσεβία Χασάπη

Μάκης Αζαριάδης

Γιώργος Γαλάνης

Σάββας Γουστέρης

Ελευθερία Συρμαλόγλου

Θοδώρα Φραντζολά

Παναγιώτης Χριστόπουλος

Τέτοιαν εύστοχη δείξε αδεξιότητα  
και να: ο Θεός!

\*

Αν δεν στηρίξεις το ένα σου πόδι έξω απ' τη Γη ποτέ σου  
δεν θα μπορέσεις να σταθείς επάνω της.

\*

Θε μου τι μπλε ξοδεύεις για να μη σε βλέπουμε!

\*

Η Λύπη ομορφαίνει  
επειδή της μοιάζουμε.

\*

Δυστυχώς και η Γη  
με δικά μας έξοδα γυρίζει.

\*

Είναι αγένεια  
να κάνεις του Χάρου χειροφιλήματα.

\*

Δίνε δωρεάν το χρόνο  
αν θες να σου μείνει λίγη αξιοπρέπεια.

\*

Την αλήθεια τη «φτιάχνει» κανείς  
ακριβώς όπως φτιάχνει και το ψέμα.

\*

Κι από την ανάποδη φοριέται η φαντασία  
και σ' όλα τα μεγέθη της.

\*

Στην κακή μοιρασιά πάντοτε ο Θεός ζημιώνεται.

\*

Μια νομοθεσία εντελώς άχρηστη για τις Εξουσίες  
θά 'τανε αληθινή σωτηρία.

\*

Το «κενό» υπάρχει  
όσο δεν πέφτεις μέσα του.

\*

Προσπάθησε να οδηγήσεις την τεχνική τελειότητα  
στη φυσική της κατάσταση.

\*

Όταν η συμφορά συμφέρι  
λογαριαζέ την για πόρνη.

\*

Κάνε άλμα  
πιο γρήγορο από τη φθορά.

\*

Όταν ακούς «τάξη»  
ανθρώπινο κρέας μυρίζει.

Οδυσσεάς Ελύτης

# Παρασκευή (πρωί) 30 Μαρτίου 2012

## Οδυσσέα Ελύτη

08.00' – 09.30'

### ΕΓΓΡΑΦΗ ΣΥΝΕΔΡΩΝ

Προεδρείο: **Θεόδωρος Καρτσιώτης,**  
**Μιχάλης Καλογραιάς, Γιώργος Ιγνατιάδης**

09.30' – 10.00'

### ΕΝΑΡΞΗ – ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

Τρία τραγούδια από τη χορωδία του «ΦΙΛΟΛΟΓΟΥ».  
Διευθύνει ο Δημήτρης Αμανατιάδης

**Χαιρετισμός του Πρύτανη**

**Χαιρετισμός Εμμανουήλ Κριαρά**

10.00' – 10.30'

**Δ. Ν. Μαρωνίτης,** Ομότιμος Καθηγητής Α.Π.Θ.  
«*Το πάθος του Οδυσσέα Ελύτη για την ελληνική  
γλώσσα*»

10.30' – 11.00'

**Παναγιώτης Δόικος,** Επίκουρος Καθηγητής  
«*Η μεταφυσική του Οδυσσέα Ελύτη*»

11.00' – 11.30'

**Δημήτρης Κόκορης,** Επίκουρος Καθηγητής  
«*Στοιχεία της ποίησης και της ποιητικής του Οδυσσέα  
Ελύτη*»

11.30' – 12.00'

**Αναστάσιος Στέφος,** Πρόεδρος της Π.Ε.Φ.  
«*Ο αρχαίος λόγος στον "Μικρό Ναυτίλο" του Ελύτη*»

12.00' – 12.30'

### ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

Προεδρείο: **Γιώργος Κεχαγιόγλου,**  
**Γιάννης Καζάζης, Άννα Συμεωνίδου**

12.30' – 13.00'

**Άσπα Χασιώτη,** διδάκτωρ Φιλολογίας  
«*Η λογοτεχνία γλώσσα της παιδείας*»

13.00' – 13.30'

**Χρίστος Ζερεφός,** Ακαδημαϊκός  
«*Η γλώσσα της φύσης*»

13.30' – 14.00'

### ΣΥΖΗΤΗΣΗ

## Νεοελληνική Γλώσσα και Σχολείο (η μεταρρύθμιση της μεταρρύθμισης)

17.00'

### ΕΝΑΡΞΗ

Προεδρείο: **Κώστας Κατσιφαράκης,**  
**Καίτη Καρούζα, Νίκος Ακριτίδης**

17.00' – 17.30'

**Κώστας Μπαλάσκας,** Σχολικός Σύμβουλος, συγγραφέας  
«Μεταρρυθμιστική φλυαρία και εκπαιδευτική αφασία»

17.30' – 17.50'

**Γιώργος Καλλίνης,** φιλόλογος του Πειραματικού Σχολείου  
«Τι επιδιώκουμε διδάσκοντας ελληνική γλώσσα;  
Το διδακτικό εγχειρίδιο Νεοελληνικής Γλώσσας  
Α΄ Γυμνασίου»

17.50' – 18.10'

**Τάσος Σαββίδης,** φιλόλογος του Γυμνασίου «ΚΑ-  
ΛΑΜΑΡΙ»  
«Η αποτελεσματικότητα του βιβλίου της Νεοελληνικής  
Γλώσσας της Β΄ Γυμνασίου τόσο στη διδασκαλία όσο  
και στη διδακτική»

18.10' – 18.30'

**Δημήτρης Χατζημιχαήλ,** φιλόλογος του Πειραμα-  
τικού Σχολείου  
«Το βιβλίο της Νέας Ελληνικής Γλώσσας Γ΄ Γυμνασίου:  
κριτική παρουσίαση»

18.30' – 19.00'

### ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

Προεδρείο: **Δημήτριος Μαυροσκούφης,**  
**Γιώργος Γρόλλιος, Αθανάσιος Αϊδίνης**

19.00' – 19.20'

**Ευσεβία Χασάπη,** Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων  
«Από την έκθεση ιδεών στη διδασκαλία της Νεοελλη-  
νικής Γλώσσας: Τα βιβλία Νεοελληνική Γλώσσα για το  
Γυμνάσιο (1983-2006) και Έκφραση-Έκθεση για το  
Λύκειο»

19.20' – 19.40'

**Παναγιώτης Χριστόπουλος,** δάσκαλος  
«Πέντε χρόνια μετά: μια δεύτερη ανάγνωση των βιβλίων  
της Ελληνικής Γλώσσας της Ε΄ και Στ΄ Δημοτικού»

19.40' – 20.00'

**Ελευθερία Συρμαλόγλου,** δασκάλα  
«Πέντε χρόνια εμπειρίας με τα νέα σχολικά εγχειρίδια  
Γλώσσας και Μαθηματικών Α΄ και Β΄ Δημοτικού»

20.00' – 20.30'

**Δ. Ν. Μαρωνίτης, Γ. Παπαναστασίου**  
«Αρχαιογνωσία και Αρχαιογλωσσία στη Μέση Εκπαί-  
δευση»

# Σάββατο (πρωί) 31 Μαρτίου 2012

## Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ ΕΝΑ «ΣΧΟΛΕΙΟ ΑΦΟΣΙΩΜΕΝΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ»

- 09.00' ?? ????????
- Προεδρείο: **Λίζυ Τσιριμώκου, Άλκηστη Ζερβοπούλου, Άβρα Αυδή**
- 09.00' – 10.00' **Λάμπρος Βαρελάς**  
«Απολογισμός της πορείας του μαθήματος της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση: επιτεύγματα και αδυναμίες»
- 10.00' – 10.30' **Γιώργος Παγανός**  
«Το διδακτικό και εξεταστικό πρόβλημα στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση»
- 10.30' – 11.00' **Κώστας Ακρίβος**  
«Σχολείο και λογοτεχνία: σκουριασμένο παρόν, θολό μέλλον»
- 11.00' – 11.30' **ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ**
- 11.30' ?? ????????
- Προεδρείο: **Σωτηρία Σταυρακοπούλου, Γιάννης Τζανής**
- 11.30' – 12.00' **Νικήτας Παρίσης**  
«Τα παρένθετα θεωρητικά στοιχεία στη διδασκαλία της λογοτεχνίας: υπερβολή κατάχρησης ή διδακτική αποστροφή;»
- 12.00' – 12.30' **Αλέξης Ζήρας**  
«Οι δυσλειτουργίες της μετάδοσης θεωρητικών γνώσεων για τη λογοτεχνία ως παράγοντας απώθησης των μαθητών»
- 12.30' – 13.00' **Μίμης Σουλιώτης**  
«Η σημασία της συμμετοχής των λογοτεχνών στη σχολική πράξη: σκέψεις για τις αρμόζουσες σχέσεις γλωσσολογίας, φιλολογίας, δημιουργικής γραφής»
- 13.00' – 13.30' **Σοφία Νικολαΐδου**  
«Το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Δημιουργικής Γραφής του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Τρία χρόνια λειτουργίας: πρώτες διαπιστώσεις· πρόγραμμα συνεργασίας με τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση»
- 13.30' – 14.00' **ΣΥΖΗΤΗΣΗ**

# Σάββατο (απόγευμα) 31 Μαρτίου 2012

- 17.00' ?? ????????
- Προεδρείο: **Αλέξης Ζήρας, Θεοδώρα Χασεκίδου**
- 17.00' – 17.30' **Γιάννης Παρίσης**  
«Προτάσεις για μια ουσιαστική ανανέωση του μαθήματος της λογοτεχνίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση»
- 17.30' – 18.00' **Αγγελική Λούδη**  
«Για τη διδασκαλία των παλιότερων κειμένων της νεοελληνικής λογοτεχνίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση»
- 18.00' – 18.30' **Γιώργος Κεχαγιόγλου**  
«Σκέψεις και προτάσεις για ένα "Σχολείο αφοσιωμένων στη λογοτεχνία μαθητών"»
- 18.30' – 19.00' **ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ**
- 19.00' ?? ????????
- Προεδρείο: **Μίμης Σουλιώτης, Ευαγγελία Ψυχογιού**
- 19.00' – 19.30' **Σωτηρία Σταυρακοπούλου**  
«Από την εμπειρία της διδασκαλίας της λογοτεχνίας στην Ανώτατη Εκπαίδευση: σκέψεις και προτάσεις εφαρμογής στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση»
- 19.30' – 20.00' **Κατερίνα Τικτοπούλου**  
«Όψεις της δημιουργικής γραφής του Σολωμού και του Σεφέρη»
- 20.00' – 20.30' **Λίζυ Τσιριμώκου**  
«Σκέψεις για τη διδασκαλία της μεταφρασμένης λογοτεχνίας: το παράδειγμα της "Θρηνηωδίας στη σελήνη της επαρχίας" του Ζυλ Λαφόργκ»
- 20.30' – 21.00' **ΣΥΖΗΤΗΣΗ**
- 21.00' - 22.30' **ΡΕΣΙΤΑΛ ΠΙΑΝΟΥ**  
**Βασίλης Βαρβαρέσος**

# Κυριακή (πρωί) 1 Απριλίου 2012

10.00'	<b>ΕΝΑΡΞΗ</b> Προεδρείο: <b>Γιώργος Παπαναστασίου, Μαρία Δημάση, Ζωή Γαβριηλίδου</b>
10.00' – 10.30'	<b>Μανόλης Λανάρης,</b> Σχολικός Σύμβουλος Φιλολόγων « <i>“Ποιητική” της γλωσσικής διδασκαλίας</i> »
10.30' – 11.00'	<b>Πηνελόπη Τζιώκα,</b> Σχολικός Σύμβουλος « <i>Το τι, το πώς και το γιατί της γλωσσικής διδασκαλίας</i> »
11.00' – 11.30'	<b>Κώστας Γεωργουσόπουλος,</b> φιλόλογος, κριτικός θεάτρου, πανεπιστημιακός « <i>Οι θεατρικοί κώδικες στο σχολικό θέατρο</i> »
11.30' – 12.00'	<b>ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ</b>
	Προεδρείο: <b>Ιωάννα Μπίμπου, Πηνελόπη Καμπάκη, Κατερίνα Τολίκα</b>
12.00' – 12.30'	<b>Φάνης Κακριδής,</b> Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου « <i>Παρατηρώντας τη γλώσσα</i> »
12.30' – 13.00'	<b>Hans Eideneier,</b> Καθηγητής Πανεπιστημίου « <i>Η γλώσσα των Φιλελλήνων</i> »
13.00' – 13.30'	<b>Νίκη Eideneier,</b> φιλόλογος « <i>Η γλώσσα των μεταναστών</i> »
13.30' – 14.00'	<b>Δημήτριος Λυπουρλής,</b> Ομότιμος Καθηγητής Α.Π.Θ. « <i>Αναζητώντας τις αρχές του ελληνικού επιστημονικού λόγου</i> »
14.00' – 14.30'	<b>ΣΥΖΗΤΗΣΗ</b>

Ω ναι, μου φαίνεται πως η εποχή της λογοτεχνίας των ανεξάρτητων λαών, τελειώνει **μπαίνουμε στην εποχή της παραλογοτεχνίας των Ευρωπαϊκών επαρχιών.** Κάτι που να διαβάζεται αλλά να μην είναι ακριβώς γλώσσα, να αφορά τη σκέψη αλλά να μην απασχολεί τη σκέψη, να προσφέρει φαντασία, όμως έτοιμη και συσκευασμένη όπως στον κινηματογράφο, που να μη ζητάει δηλαδή συνεπικόρο τη δική μας. Σύμφωνα. Μόνο που, είτε το θέλουμε είτε όχι, όταν δε ζητά κανείς ξυραφάκια, δε φτιάχνει κανείς ξυραφάκια.

Οδυσσέας Ελύτης

# Κυριακή (βράδυ) 1 Απριλίου 2012

18.00'

## ΕΝΑΡΞΗ

Προεδρείο: **Παύλος Ματζιάρης,**  
**Διονύσης Τάνης, Πέτρος Μπέσπαρης**

**Η μελωδία της γλώσσας και  
η γλώσσα της μελωδίας**

18.00' – 18.30'

**Λίτσα Λεμπέση,** Καθηγήτρια Μουσικής  
*«Η γλώσσα της μουσικής»*

18.30' – 19.00'

**Βασίλης Βαρβαρέσος,** μουσικός, διδάκτωρ  
Πανεπιστημίου Juilliard  
*«Η γλώσσα ως ακρόαση και ως τέχνη»*

19.00' – 20.00'

**Δ. Ν. Μαρωνίτης,** Ομότιμος Καθηγητής Α.Π.Θ.  
*«Ανταποκρίσεις μεταξύ των δύο ομηρικών επών»*

Διαβάζουν από τη μετάφρασή του της Οδύσσειας  
και της Ιλιάδας ο ίδιος και η ηθοποιός **Φιλαρέτη  
Κομνηνού**

*Αφιερώνεται στη μνήμη του δασκάλου του, Ι. Θ. Κακριδής*

20.00' – 21.30'

Τον λόγο έχει το **Μουσικό Σχολείο του Βόλου,** το  
οποίο με τη χορωδία και την ορχήστρα του μιλάει  
τη γλώσσα της μουσικής

*Καλλιτεχνική Διεύθυνση: Α. Κατσιγιάννης*

*Διεύθυνση Ορχήστρας και Ενορχήστρωση: Ζ. Κουκου-  
σέλης*

*Διδασκαλία Χορωδίας: Κ. Σιάρα, Ι. Χατζάκη*

*Διεύθυνση Σχολείου: Α. Τζανετοπούλου*

Αλλά με τις ξόβεργες μπορεί να πιάνεις πουλιά, δεν πιάνεις ποτέ το κελη-  
δητό τους. Χρειάζεται η άλλη βέργα, της μαγείας και ποιος μπορεί να την  
κατασκευάσει αν δεν του 'χει από μιας αρχής δοθεί; Καλώς να υπάρχει!  
Όταν αγγίζει αυτή τα πράγματα –τις λέξεις και τις συζυγίες τους– η πραγ-  
ματική νύχτα πέφτει και ο πραγματικός ήλιος ανεβαίνει και όλες οι τυχόν  
παρανομίες παύουν να αποτελούν μian απλή –όπως τις βλέπει ο απλός άν-  
θρωπος– αυθαιρεσία. Τείνουν να πάρουν την ακριβή θέση τους μέσα στα  
κείμενα που γράφουμε σήμερα όπως οι ορθοδοξίες, άλλοτε, στα κλασικά.  
Δικαίωσή τους, η αναπαρθένευση. Και για να μιλήσουμε αλλιώς: η αίγλη  
της νεότητας και του σφάλματος.

Οδυσσέας Ελύτης



## ΕΚ ΤΟΥ ΠΛΗΣΙΟΝ

Κάποτε πρέπει και να παίρνει ανάσα ο άνεμος.

Να χαράξεις στη ζωή τόσο προσεκτικά, που να μη ματώνει ποτέ η ευλάβεια.



Γρατζουνάει το πρώτο σου φιλί, όπως το πρώτο σου ποίημα. Κι είναι οι δυο αυτές αγριμάδες που, αν συμπέσουν και κάνουν καινούριο φεγγάρι, μπορεί να ξαναγραφτεί απαρχής η ιστορία του κόσμου.



Στις Κυκλάδες οι μικρές εκκλησίες αφθονούν και λάμπουν όπως τα βότσαλα. Αλλού πουθενά χριστιανοί δεν εφάνηκαν ποτέ τόσο ειδωλολάτρες. Και είναι με το μέρος τους ο Θεός.



Από τ' αποτυπώματα του ανέμου πάνω σου καταλαβαίνεις αν πέρασε Κόρη με δυνατούς γλουτούς και συνείδηση διάφανη.



Κι έναν πόντο πιο ψηλά να πάτε, άνθρωποι, **ευχαριστώ θα σας πει ο Θεός.**

Οδυσσεάς Ελύτης

**Η ΑΙΓΛΗ ΤΗΣ ΝΕΟΤΗΤΑΣ** είναι, ως ένα σημείο, αίγλη του σφάλματος. Ζηλιάρηδες γέροι, που όλα σας τά 'χετε προβλέψει. Δε θά 'ρθει ποτέ το αηδόνι να λαλήσει πάνω στη σωφροσύνη σας. Μωρέ, δε θά 'ρθει, δε θά 'ρθει.

- Ποιος μιλάει;
- Ούτις! Ούτις!

Ω φωνές φτασμένες από το άγνωστο, μισές ρωτήματα και μισές τυραννικοί χρησμοί, μετεωρίτες του μέσα διαστήματος, θραύσματα συνείδησης που αποστρακίστηκαν στα χείλη των Σειρήνων και τα θέριεψεν ο αγέρας, καγχασμοί δυναμωμένοι από δαιμονικό αντηχείο, ουού, ουουού, η μεγάλη αόρατη επιφάνεια κάτω από το δάσος, όταν απάνω κορυφώνεται η ανάγκη να τρυπήσεις ουρανούς σαν αηδονολαλιά!

Η αλήθεια βγαίνει χυτή σαν το νικόκοπο άγαλμα, μόνον μες από τα καθάρια νερά της μοναξιάς· κι η μοναξιά της πένας είναι από τις πιο μεγάλες.

Οδυσσεάς Ελύτης

## ΜΑΡΙΑ ΝΕΦΕΛΗ

M.N.: *Περπατώ μες στ' αγκάθια μες στα σκοτεινά  
σ' αυτά που 'ναι να γίνουν και στ' αλλοτινά  
κι έχω για μόνο μου όπλο μόνη μου άμυνα  
τα νύχια μου τα μωβ σαν τα κυκλάμινα.*

A.: Παντού την είδα. Να κρατάει ένα ποτήρι και να κοιτάζει στο κενό. Ν' ακούει δίσκους ξαπλωμένη χάμου. Να περπατάει στο δρόμο με φαρδιά παντελόνια και μια παλιά γκαμπαρντίνα. Μπρος από τις βιτρίνες των παιδιών. Πιο θλιμμένη τότε. Και στις δισκοθήκες, πιο νευρική, να τρώει τα νύχια της. Καπνίζει αμέτρητα τσιγάρα. Είναι χλωμή κι ωραία. Μ' αν της μιλάς ούτε που ακούει καθόλου. Σαν να γίνεται κάτι αλλού – που μόνο αυτή τ' ακούει και τρομάζει. Κρατάει το χέρι σου σφιχτά, δακρύζει, αλλά δεν είναι εκεί. Δεν την έπιασα ποτέ και δεν της πήρα τίποτα.

Οδυσσεάς Ελύτης

## Η ΜΕΘΟΔΟΣ ΤΟΥ «ΑΡΑ»

(αποσπάσματα)

Όταν όμως ο αναγνώστης αδυνατεί και ο ποιητής επιφυλάσσεται, τι γίνεται; Το διδακτικό προσωπικό των λυκείων και των πανεπιστημίων είναι σε θέση να μας πληροφορήσει με πάσαν ακρίβεια ποιες και πόσες παραλλαγές από κάθε στίχο του Σολωμού υπάρχουν, όπως επίσης —και ακόμη καλύτερα— τι ήτανε η Σχολή του Αμμωνίου Σακκά. Να μας πει όμως για ποιο λόγο συνιστά **ποίηση της αυγής το δροσάτο ύστερο αστέρι** και, από το άλλο άκρο, το **μια Κυρία Ειρήνη Ανδρονίκου Ασάν**, ποτέ. Ούτε θα ήτανε δυνατόν.

Οδυσσεάς Ελύτης

**Οι άγγελοι κατεβαίνουν.** Είναι μελαψοί, και στο σγουρό μαλλί τους φοράνε μια κορδέλα. Κάποτε συμβαίνει και να έχουν υπόσταση θηλυκή. Το γυμνό ρόδινο κορμί τους καταλήγει σ' ένα κοχύλι, και τα φτερά τους είναι διάφανα σαν του τζίτζικα. Προχωρούν μ' αργές πλειψίδες στον αέρα, τινάζοντας πίσω μια μακριά φωσφορική κόμη.

«Μ' αφού δεν υπάρχουν» ψιθυρίζει κάποιος. «Σιωπή ανήτε. Κράτα την αναπνοή σου και πρόσεχε. Τώρα πια δεν σε καλύπτουν οι θρησκείες, που τα καταλογίζουν όλα σε μιαν ανώτερη βούληση. Έφτασε η στιγμή να υποκαθίστασαι συ σ' αυτές, με πλήρη επίγνωση των δικαιωμάτων που σου έχουν δοθεί και που δεν έστρεξες ποτέ σου να θέσεις σε ενέργεια. Καμιά δωρεά δεν προσφέρεται αν δεν έχεις γι' αυτήν έτοιμη την ψυχή σου. Που τότε ή σώζεσαι μεσ' απ' τον ίδιο σου το θάνατο ή μένεις και φθείρεσαι μέσα στην καθημερινή συναλλαγή, σαν να σε τρώει σιγά σιγά ένα έντομο».

Οδυσσέας Ελύτης

### ΤΑ ΡΩ ΤΟΥ ΕΡΩΤΑ

**Οι άγγελοι τραγουδάνε.** Και οι ερωτευμένοι τραγουδάνε επίσης. Πίσω από κάθε ανάταση, από κάθε μεράκι, μια κιθάρα περιμένει έτοιμη να πάρει τα λόγια και να τα ταξιδέψει από χείλη σε χείλη. Δεν είναι λίγο αυτό. Είναι η χαρά να δίνεις χαρά στους άλλους, είναι αυτό που μας βαστάει στη ζωή. Γι' αυτό, κοντά στα ποιήματά μου, δοκίμασα να γράψω και μερικά τραγούδια, χωρίς να τα υποτιμώ καθόλου. Έτσι ή αλλιώς, μιλά κανείς για τα ίδια πράγματα που αγαπά, και από κει και πέρα το λόγο έχουν αυτοί που θα τ' ακούσουν. Λένε πως το είδος έχει ορισμένους κανόνες. Δεν τους ξέρω και, πάντως, δεν ενδιαφέρθηκα ή δεν μπορούσα ίσως να τους ακολουθήσω. Δουλεύει ο καθένας όπως νοιώθει. Και η θάλασσα είναι απέραντη, τα πουλιά μυριάδες, οι ψυχές όσες και οι συνδυασμοί που μπορούν να γεννήσουν οι ήχοι και τα λόγια, όταν ο έρωτας και το όνειρο συμβασιλεύουν.



Τη μαγεία δεν την πιάνεις με την ερμηνεία της μαγείας, πόσο μάλλον με την περιγραφή της ερμηνείας της μαγείας. **Ή κελαηδός ή σωπαίνεις.** Δε λες: αυτό που κάνω είναι κελαηδητό. Αλίμονο. Αν νογούσανε τα πουλιά, θα μας έπαιρναν με τις πέτρες – συγγνώμη, με τις κουτσουλιές ήθελα να πω.



**Νέε, θυμήσου: δε γίνεσαι δούλος όταν σε υποτάσσει μόνον αυτός που έχει την εξουσία – αλλά κι εκείνος που την πολεμάει.**

Οδυσσέας Ελύτης

Τι νά 'νωσαν άραγες οι άνθρωποι όταν πρωτοείπανε τον ουρανό «ουρανό» και τη θάλασσα «θάλασσα». Να χύθηκε λίγο χρώμα γαλάζιο; Να σηκωθήκανε τα κύματα παφλάζοντας; Έχει σημασία αυτό. Συχνά συμβαίνει να πιστεύουμε ότι μια γυναίκα δε θα 'ταν τόσο όμορφη αν το όνομά της ήταν διαφορετικό, μια αυταπάτη, βέβαια, που όμως γεννά η αγάπη και που γι' αυτό δεν είναι διόλου αμελητέα. Το σώμα επιδρά πάνω στο όνομα και το όνομα πάνω στο σώμα σύμφωνα με μια νομοτέλεια που μας διαφεύγει. Το ίδιο συμβαίνει και με τον ποιητή με τις λέξεις και την ανάμεσά τους έλξη. Μην ξεχνούμε ότι δρασκελάει πτώματα επί πτωμάτων εωσότου αξιωθεί ένα ζωντανό βρέφος: ότι είναι γι' αυτό που αγωνίζεται μια ζωή ολόκληρη: για το βρέφος της φωνής της δικής του. Θεέ μου, τι δύσκολο!

Οδυσσέας Ελύτης

### ΤΑ ΜΙΚΡΑ ΕΨΙΛΟΝ

#### ΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ '51

Συμβαίνει να είμαι όχι συμπτωματικά μόνον αλλά και οργανικά Έλληνας: από την άποψη ότι κατοικώ το ίδιο ανάλλαχτον ομηρικό τοπίο και ότι έχω στο αίμα μου τον Πλάτωνα. Αυτός είναι ο λόγος που μ' έκανε από μιας αρχής να καταδικάζω μέσα μου ολόκληρο το συγκρότημα των εκφραστικών τρόπων που η Αναγέννηση κληροδότησε στον δυτικό μας πολιτισμό.

Ξεκινώ απ' αυτό που οι πρώτοι Έλληνες είχαν συλλάβει, πιστεύω, σωστά: που οι λοιποί μεσογειακοί λαοί το διατηρήσανε σε λανθάνουσα κατάσταση: και που ζήτησαν πάλι στις μέρες μας να το ζωντανέψουν μερικά επαναστατημένα πνεύματα στη μεταπολεμική Ευρώπη. Στο πλάι τους εργαζομαι, για να θεμελιώσω μερικές αρχές, όπως είναι η αντικειμενικότητα, η μυθοποίηση, η σύνθεση.

Οδυσσέας Ελύτης